

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 16 september

MEDITATIE

Genade door Christus

Het zijn woorden die Paulus schrijft uit de gevangenis te Rome aan zijn geliefde medearbeider en geestelijke zoon Timotheüs. De apostel, die de strijd kent in de praktijk van de ambtelijke bediening wil hier onderwijs geven.

Wekt op om standvastig te zijn in de evangelieverkondiging als hij zegt in vs. 8: "Schaam u dan niet der getuigenis onzes Heeren". Laat Christus centraal staan in de prediking. Alleen door Hem is zaligheid te verkrijgen! De werken van de mens tellen voor God niet mee: niet naar onze werken (vs. 9). Nee, de zaligheid is door ons niet te verdienen. Wat zou een gevallen mens aan kunnen dragen? Niets! De vruchten die wij openbaren zijn stinkende vruchten. Ons leven is één aaneenrijging van zonden! Opborrelend uit de bron van ons zondaarsbestaan. Belijden doen wij dit wel met ons verstand, maar verder wil ik met rust gelaten worden. Geliefde lezer, besef toch: het is onmisbaar om in de weg der wedergeboorte ons zondaarsbestaan te beleven. Het

Doch nu geopenbaard is door de verschijning van onzen Zaligmaker Jezus Christus, Die den dood heeft tenietgedaan, en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht door het Evangelie.

2 Timotheüs 1 : 10

is nodig om te weten in welke grote nood en dood we terechtgekomen zijn. Nodig dat we een indruk krijgen van de deugden Gods. Om te zien dat God te heilig is om de zonden te kunnen verdragen. Nodig om te zien dat God rechtvaardig is en dat Hij de zonden moet straffen. Nodig dat de lamp van Gods Woord in ons hart gaat schijnen en wij er achter komen dat we de grootste der zondaren geworden zijn. Nodig om te zien dat al onze gerechtigheden in Gods ogen zijn als een wegwerpelijk kleed. Dan kunnen alle andere mensen nog zalig worden, maar ik niet meer. Daar doet God geen

onrecht als Hij hen voorbijgaat! Waarom dit alles nodig is te beleven? Om Gods genade nodig te krijgen. Genade die God wil schenken aan verloren zondaren om de verdienste van Christus. Genade opborrelend uit de bron van het eeuwig welbehagen: *niet naar onze werken, maar naar Zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus, voor de tijden der eeuwen.* Welk een wonderlijke liefde Gods! De zaligheid van de Kerk wortelt in de eeuwigheid, maar werd verworven in de tijd.

Dat bedoelt Paulus als hij schrijft: *Doch nu geopenbaard is door de verschijning van onzen Zaligmaker Jezus Christus.* Christus is verschenen in de aanneming van de menselijke natuur. Was door onze zonde de dood in de wereld ingekomen, Christus is ook in de wereld ingekomen. De apostel zegt van Hem: *Die de dood heeft tenietgedaan. Christus heeft in de weg van Zijn diepe vernedering de dood tenietgedaan.* Door plaatsbekledend te sterven heeft Hij de machtige vijand krachteloos gemaakt. De eis van het verbroken werkverbond nam Hij op Zich: liefdesgehoorzaamheid aan Gods gehele wet. De straf van het verbroken werkverbond nam Hij voor de verkorenen des Vaders op Zich: de dood. Hij heeft degene die het geweld des doods had verslagen! Hij heeft de kop van de satan verpletterd toen het op de kruisheuvel klonk: *Het is volbracht!* Zo heeft Hij voor Zijn volk de dood ontkracht! Zulk een Zaligmaker wordt de Kerk onmisbaar en het wordt hun verzuchting: zo doe Hij ook aan mij.

Maar er staat nog meer: *en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht.* Christus is in de dood niet gebleven! Het klonk uit de mond van de engel: *Hij is hier niet, maar Hij is opgestaan.* Christus heeft niet alleen aan Gods recht volkomen genoeggedaan zodat daardoor de dood haar kracht verloor, maar Hij verwierf voor Zijn Bruidskerk ook het leven. Hetwelk Hij voor Zijn jongeren op de opstandingsdag aan het licht bracht. Welk leven bedoelt de apostel? Het eeuwig leven! Het leven in Gods gunst en gemeen-

Inhoud

88e jaargang

Nr. 50

- 1 Genade door Christus
- 2 Paulus als voorbeeld
- 3 De Naam: Bijbelstudie over de namen van de Middelaar (36)
- 5 De praktijk van de heiligmaking (1)
- 6 Al wat Hij ooit beloofd heeft... (5)
- 7 Even maar... (3)
- 9 Psychische nood in de gemeente (1)
- 10 Boekennieuws
- 10 Kerknieuws
- 11 Berichten
- 12 Kerkdiensten

schap hetwelk hier op aarde reeds in beginsel geproefd en gesmaakt mag worden als die Kerk in Christus met God gemeenschap mag oefenen. Maar dit leven strekt veel verder dan het tijdelijke verblijf hier op deze aarde! Dat leven is onverderfelijk. Daar zal nu nooit meer een einde aan komen! Nee, dit kunnen ze niet altijd bezien. In het strijdperk van dit leven zijn de dagen der duisternis vele. Als we dat volk om de oorzaak van de duisternis vragen, hoeven zij over het antwoord niet lang na te denken: Het zijn mijn zonden waarom God Zijn aangezicht verbergt en waarom Christus Zich aan mijn zielsoog onttrekt. En als zij van die gunst Gods, van dat leven met God iets hebben mogen proeven, dan wordt de hunkering naar herstelling in dat leven weer des te sterker. Dan gaan zij dat leven weer zoeken. Waar? Bij Hem Die het aangebracht heeft, bij Hem Die het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht heeft. Waar heeft Hij dit alles aan het licht gebracht? Paulus zegt het in de tekst: *Door het Evangelie*. Onder dát evangelie wensen zij zich te stellen, al was het dag en nacht. Het wordt een speurtocht naar Hem Die de dood (die zij elke dag moeten inleven) heeft tenietgedaan en het leven en de onverderfelijkheid verworven heeft. Dat evangelie van de gekruisigde en opgestane Christus, dat wordt hen dierbaar! Dat Woord wat over Christus spreekt, dat wordt hen lief, ook als dat Woord hen veroordeeld, ook

als dat Woord hen de gerichten Gods aanzegt. Gelukkig als zij dan door de liefde mogen buigen! Gelukkig? Ja, want daar wil Christus het leven en de onverderfelijkheid aan hen openba-

ren! Daar moet de dood bij ogenblikken wijken. Daar wordt het evangelie met recht een blijde boodschap!

Scherpenisse,

ds. E. Bakker

Paulus als voorbeeld

Er bestaat nogal eens de neiging om de bekering van Paulus als een uitzondering te beschouwen. 'Zo hoeft het toch niet.... Zijn bekering staat weliswaar in de Bijbel, maar is zo bijzonder dat we die niet als regel moeten stellen', zegt men dan. Bijna vanzelfsprekend komt dan Timotheüs ter sprake, Paulus geestelijke zoon.

Als mensen, opgegroeid onder de genademiddelen, kunnen we zo geneigd zijn om Timotheüs als voorbeeld en regel te maken in de manier waarop de Heere mensen tot bekering brengt. Deze opvatting, om Timotheüs in plaats van Paulus tot voorbeeld te stellen, kan op twee manieren naar voren komen.

Wezen

De eerste opvatting is dat men niet al-

leen de omstandigheden bij Paulus' bekering als uitzonderlijk bestempelt, maar ook wat er innerlijk met hem gebeurde. De uiterlijke omstandigheden zijn inderdaad uniek, eenmalig. Maar we moeten oppassen dat we met het uiterlijke en bijzondere wat er met Paulus gebeurde ook niet het wonder en het *wezen* van zijn bekering als een uitzondering gaan bestempelen.

De tweede opvatting gaat een stap verder. Daarbij miskent men eigenlijk dat bekering een werk van de Heere is, dat in de wedergeboorte een begin heeft en zich vervolgens openbaart in een wezenlijke bekering, met de zieleworsteling van een verloren zondaar om met God verzoend te worden. Men wil de bekering liever zien als een proces, als een geleidelijke weg, waarbij men niet te veel mag vragen naar hoe God begonnen is in het leven.

De zogenaamde Timotheüs-bekering

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Wvd. hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele, Hyacinthenstraat 1, 2161 XN Lisse,
tel. 0252-413800, fax 0252-420471
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden, tel. 0348-489900, fax 0348-483599, e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop, postbus 33, 2950 AA Alblisserdam tel. 078-6912899, fax 078-6919536 e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** in het bezit van de drukker te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk maandagmorgen 9 uur**.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan: Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden, tel. 0348-489900, fax 0348-483599, e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling): voor Nederland: € 11,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober); voor het buitenland: € 23,- per jaar + extra portiekosten. Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker, 1233 Leffingwell Av, N.E., Grand Rapids, Michigan, U.S.A. 49505.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

wordt dan als het ware het antwoord op de al te lastige vraag: 'Hoe is de Heere in uw leven begonnen'.

De laatste apostel

Belangrijke vraag is of we met deze beide opvattingen de Bijbel aan onze kant hebben. Paulus schrijft in 1 Timotheus 1:16, geïnspireerd door de Heilige Geest, van zichzelf: 'Maar daarom is mij barmhartigheid geschied, opdat Jezus Christus in mij, die de voornaamste ben, al Zijn lankmoedigheid zou betonen, tot een voorbeeld dergenen, die in Hem geloven zullen ten eeuwigen leven'.

Paulus, die Timotheüs zo goed kent en zijn ongeveinsd geloof prijst, zegt in deze brief aan zijn geestelijke zoon met apostolisch gezag dat God hem, Paulus, tot een voorbeeld gesteld heeft.

Voorbeeld heeft hier duidelijk de betekenis van: model, regel, blauwdruk. In de verzen 12-17, die gaan over zijn eigen bekering, verwondert Paulus zich over Gods genade in zijn leven. De Heere heeft hem, een godslasteraar, vervolger en verdrukker, persoonlijk barmhartigheid geschonken en hem zo veel lankmoedigheid betoond.

Naast zijn persoonlijk behoud heeft de Heere hem ook gesteld tot heidenapostel om het Evangelie, dat nu ten volle is geopenbaard in de komst van Christus, te brengen tot de heidenen. Daarbij heeft de Heere nog een derde doel met Paulus. En daarover schrijft hij in 1 Timotheus 1:16, namelijk om hem te stellen tot een voorbeeld voor allen die in Hem (dat is: Christus) zullen geloven ten eeuwigen leven.

Dit zegt Paulus niet zomaar. Om dit goed te verstaan moeten we erop letten welke plaats Paulus inneemt in de heilsopenbaring. Hij is de laatste apostel.

De kerk onder het Oude Testament zag uit naar de volheid des tijds, naar de komst van Christus in het vlees. Christus is gekomen en heeft als Sions Borg en Middelaar het werk der zaligheid volbracht en is nu verheerlijkt en is gezeten ter rechterhand Gods. Op grond van Zijn voorbede heeft de Vader de Heilige Geest uitgestort op de Pinksterdag. Nu zal er een nieuwe tijd aanbreken: de toebrengring van de volheid der heidenen.

Op dit moment in de heilsopenbaring bekeert en roept de Heere Paulus. Tegelijk gebruikt de Heere Paulus om in zijn brieven onder woorden te brengen wat (vanaf) nu het volle heil in Christus inhoudt. Paulus wordt

DE NAAM

36

Bijbelstudie over de namen van de Middelaar

PLANT
PRIESTER

RAAD

RANTSOEN
SCHEPPER

'En men noemt Zijn Naam....Raad'.

Jesaja 9:5

De profeet Jesaja spreekt in verwondering over een geboren Kind. Dit Kind is het licht dat voor een volk in duisternis opgaat. Het krijgt rijke namen. Ook de Naam Raad. Raad is hulp en leiding in moeilijke omstandigheden. De Middelaar geeft niet alleen raad, maar Hij *is* Raad. In Hem is de raad van de Drie-enige God van eeuwigheid verklaard. Raad van eeuwigheid tot overwinning van de vorst der duisternis, tot herstel van de gebroken schepping, maar ook raad om verloren zondaren te verlossen.

Bij de gevallen mens was en is geen raad. Radeloos in de diepste zin van het woord. We zijn van nature zonder raad, met het vervolg om voor eeuwig zonder hulp en leiding en zonder God te zijn. Waar is raad voor zulke omdolende mensen? We grijpen machteloos om ons heen om zonder hulp weg te zinken in de rampzaligheid. Als het beleefd wordt, is het benauwd. Nu wordt in de Naam die we overdenken een wonder verklaard: Bij Hem is raad, bij Hem alleen. Christus is de Raad Gods van eeuwigheid. Die Raad had voor de mens verborgen kunnen blijven. 'Want wie zal in de hemel opklimmen?' (Rom. 10:6). De gevallen mens had altijd zonder raad gebleven. Jesaja ziet echter op het Kind in de kribbe. O wonder, van God komt de Raad tot de gevallen mens.

Maar deze Zaligmaker is ook een Raadsman, een uitdeler van de raad Gods. 'Ik zal raad geven, mijn oog zal op u zijn' (Psalm 32:8). Er is raad voor het schuldige hart. Raad voor de verdorvenheid van uw bestaan. Raad voor uw harde hart. Raad in alle zorgen van het leven. Raad in het ogenblik als uw leven overgaat in de eeuwigheid.

De kanttkening schrijft bij deze Naam zo eenvoudig, maar ontroerend: 'Of: Raadsman, Raadgever, Raadsheer. Versta dit alzo, dat Christus alleen den raad en het voornemen Zijns Vaders weet en aan Zijn kerk openbaart en mededeelt, Joh. 1:18, zoveel haar ter zaligheid te weten van node is, Hand. 20:27. Hij is het ook Die ons in allen angst en nood raad geeft en hulp doet'.

Wat bent u gelukkig als u deze Raad bezit!

Lisse, ds. C. Neele

zo door de Heere gebruikt om de grondlijnen van het christelijk geloof voor de nieuwe tijd onder woorden te brengen: tot een voorbeeld dergenen die in Christus geloven zullen ten eeuwig leven.

De gemeente die de Zone Gods door Geest en Woord zal vergaderen, zal in zijn wezenlijke grondlijnen de trekken vertonen van wat Paulus heeft onderzocht, doorleefd en geloofd.

Weg

We schreven al dat 'voorbeeld zijn' niet betrokken moet worden op de uiterlijke omstandigheden van Paulus' bekeering. Het gaat niet om de *weg* der bekeering. Want dan zouden al Gods kinderen een licht van de hemel moeten zien, een stem moeten horen en letterlijk blind ter aarde moeten vallen.

Paulus doelt met het gegeven dat God hem tot een voorbeeld heeft gesteld, op de bevindelijke zaken die hij bij zijn bekeering heeft doorleefd, zoals hij daarover in zijn brieven uitvoerig heeft geschreven.

Dan komt er uit Paulus' eigen leven en uit zijn brieven een schets, of een model, naar voren dat terug te vinden zal zijn bij allen die de Heere tot de zaligheid brengt. Ieder van Gods kinderen zal in zijn of haar leven grondpatronen kunnen ontdekken die het kenmerk dragen van het ware werk Gods, en die overeenkomen met wat Paulus heeft doorleefd.

Wezenlijk grondpatroon

Zonder volledig te zijn, kunnen we als wezenlijk grondpatroon noemen:

- De tijd dat we als mens voor de levende God worden neergeworpen en onszelf leren kennen als een hater van God en een vervolger van Christus.
- 'Dit weet ik dat ik blind was en nu zie', dat leren ze allen.
- Door de wet in de hand van de Heilige Geest gaan we God recht en gerechtigheid toeschrijven en onszelf als een doodschuldige, onwaardige leren kennen. Gedood door de wet komen we als een goddeloze openbaar.
- Door de dood heen openbaart de Heilige Geest de weg der zaligheid in Christus en schenkt de Heere geloof om uit te gaan uit zichzelf en de in Christus geschonken gerechtigheid te eigenen. Niet zalig door hun werken, maar door de schenking en oefening van het geloof, mogen zulken dan bij aanvang of voortgang geloven dat hun gerechtigheid voor God is aangebracht

door de verlossing die in Christus Jezus is.

- Als Christus de grond van onze zaligheid is geworden, komt er ook een ander leven waarin we gaan sterven aan ons eigen ik, om te leven uit en door Christus. Dan gaan we leren dat we geschapen zijn om Gods eer te bedoelen en dat God Zijn eer alleen terug kan krijgen in geloofsvereniging en geloofsgemeenschap met Christus.
- Zonde wordt zonde en blijft zonde; genade wordt doorleefde genade en blijft genade. Het stáán naar waarheid in het binnenste en naar zekerheid in het leven. Het verlangen naar gemeenschap met de Zaligmaker, zoals Paulus daarover schrijft in Filippiësen 3: 1-16.

Tot toetsing

Zo geeft de Heilige Schrift in Paulus' leven ons een voorbeeld ter toetsing. Het gaat hier niet om bijkomstigheden, want Paulus zegt dat de ingang ten eeuwig leven hiervan afhangt. Als we Paulus' woorden - en dat is toch Gods Woord - zó wegen, dan leren we het af om in het schema van Timotheüs-bekeringen en Paulus-bekeringen te denken. Dan gaan we ons toetsen aan Gods woord. Dan gaan we onderzoeken *of* we de genade verkregen hebben, en *hoe* die genade verkregen wordt: in de weg des geloofs, zoals Paulus daarover schrijft.

Maar, zegt iemand: moet het er bij mij dan net zo diep door als bij Paulus? We moeten elkaar niet de maat nemen, maar luisteren naar Gods Woord. Gods Woord zegt ons dat ons werk met betrekking tot Godskennis, zelfkennis en Christus kennis waar en oprecht moet zijn. Deze waarheid en oprechtheid is een werk van de Heilige Geest. En dan heeft Hij met de ene mens meer werk dan met een ander, om hem of haar aan een einde te brengen.

Berkenblad

De Heilige Geest gaat ook in de weg waarin Hij Christus in een ziel gaat verheerlijken in tijd en klaarheid onderscheiden wegen. Maar het gaat bij allen wel wezenlijk om dezelfde zaken.

In de *weg* zijn geen twee bekeringen hetzelfde. De wegen Gods zijn zo onderscheiden en soeverein. Het werk van de Heilige Geest tot zaligheid is echter wel eenvormig in zijn *wezen*.

Laten we echter het veelkleurige werk van de Heilige Geest niet gebruiken als een excuus om niet te hoeven vra-

gen naar het grondpatroon, het wezen van de zaak. Zoals Zondag 33 van ons Troostboek er ook over spreekt.

Hoevelen zijn er die zich bedriegen en de veelkleurigheid van Gods werk *misbruiken* om de toets van Gods Woord te ontlopen, en zo menen geen bekeering als Paulus te kennen, maar wél een bekeering als die van Timotheüs. Gods werk is weliswaar veelkleurig, maar toch ook weer uniform. 'De wind blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet vanwaar hij komt, noch waar hij heengaat; alzo is een eigelijk die uit de Geest geboren wordt' (Joh 3:8). Vrijmachtig 'blazen', als het gaat om de wegen; en toch 'alzo een ieder' als het gaat om het wezen.

De bladeren aan de berkenboom zijn zo verschillend. Geen twee bladeren zijn precies hetzelfde. Toch dragen ze allemaal dezelfde kenmerken van een berkenblad en zijn ze verbonden met dezelfde wortel.

Zo moeten we ook het onderscheiden werk van de Heere zien, zoals Hij dat verheerlijkt in de harten van allen die Hij tot de zaligheid brengt in de weg van wedergeboorte, bekeering en geloof.

Tenslotte valt het op dat Paulus in 1 Timotheus 1:12-17 tot twee keer toe spreekt over het wonder dat hem barmhartigheid is geschied. Hij heeft het nooit kunnen begrijpen, nooit klein kunnen krijgen, dat God *hém* heeft opgeraapt. Zijn hele bekeering was niet zijn eigen werk, maar enkel en alleen Gods werk. Daarom eindigt hij in vers 17 met de lof en de eer toe te brengen aan de drieënige God.

Wie verschil wil maken tussen Paulus-bekeringen en Timotheüs-bekeringen heeft de Schrift niet aan zijn kant en loopt groot gevaar om de grond van zijn bekeering en zaligheid te zoeken buiten die zaken die voor Paulus van onschatbare waarde zijn geworden. Zijn eeuwig behoud hing er vanaf.

Zo is Paulus geen uitzondering, maar een *voorbeeld*. Het is opvallend dat Paulus juist deze woorden schrijft aan zijn geestelijke zoon Timotheüs zelf, met wie de Heere toch van jongs af zo'n andere weg was gegaan dan met Paulus. Er is maar één Paulus geweest, maar de Heere heeft hem wel tot een voorbeeld gesteld voor allen die -net als Timotheüs- begeren om in de weg van een ongeveinsd geloof zalig te worden. Zullen we daarom bedelen?

Rijssen,

ds. A. Schreuder

De praktijk van de heiligmaking

Het is een veelbesproken onderwerp: heiligmaking! Dat is begrijpelijk, want het is onmisbaar nodig tot zaligheid. De apostel schrijft: 'Jaagt de vrede na met allen en de heiligmaking, zonder welke niemand de Heere zien zal' (Hebr. 12:14).

Thomas Watson merkt op: 'Het voor-naamste wat een christen behoort na te jagen is heiligmaking. Zij is ons beste getuigschrift voor de hemel. De heiligmaking is de eerste vrucht van de Geest; de enige munt die in de toekomstige wereld gangbaar is. Wij kunnen Gods liefde niet opmaken uit het feit dat Hij ons gezondheid, rijkdom of voorspoed geeft, maar uit het feit dat Hij het beeld van Zijn heiligheid op ons tekent met de penseel van de Heilige Geest'.

J.C. Ryle schrijft in zijn boekje "Heilig in Hem": Er zijn drie dingen die volgens de Bijbel volstrekt noodzakelijk zijn tot zaligheid. Deze drie zijn: de wedergeboorte, de rechtvaardigmaking en de heiligmaking. Die tref je alle drie in ieder kind van God aan: een kind van God is wedergeboren, gerechtvaardigd en geheiligd.

Veel zaken rondom het begrip heiligmaking zullen we in dit artikel laten rusten en de nadruk leggen op de praktijk van de heiligmaking. We willen allereerst nagaan wat de Schrift erover zegt. Vervolgens staan we stil bij enkele gedachten over dit onderwerp vanuit de geschiedenis van de Kerk. Daarna letten we op de actualiteit van de heiligmaking en de toepassingen in het persoonlijk leven.

Bijbelse notities over heiligmaking

Het woord 'heiligmaking' komt niet zo vaak in de Bijbel voor, maar ongeveer tien keer. Alleen in de brieven van het Nieuwe Testament. Ik denk aan Romeinen 6:22: 'Maar nu, van de zonde vrijgemaakt zijnde, en Gode dienstbaar gemaakt zijnde, hebt gij uw vrucht tot heiligmaking, en het einde het eeuwige leven'.

Wel komen we in de hele Bijbel dikwijls het werkwoord 'heiligen' tegen. Er staat in het Hebreeuws 'qadasj' en in het Grieks 'hagiadzo'. Deze woor-

den hebben drie betekenissen. In de eerste plaats wordt het gebruikt van God. Het betekent dan zoveel als 'grootmaken, verheerlijken'. Zo vermaant Petrus de lezers van zijn brief: 'Heiligt God de Heere in uw harten'. Deze betekenis heeft het woord ook in de eerste bede van het allervolmaakste gebed: 'Uw Naam worde geheiligd'. Heiligen en verheerlijken hebben dan vrijwel dezelfde betekenis.

De tweede betekenis van het woord qadasj of hagiadzo is: afzonderen, apart zetten, wijden aan de Heere en Zijn dienst. Een 'geheiligde' is dus letterlijk: een afgezonderde, die ten volle op iets of op iemand anders gericht is. Zo spreekt de Schrift over heilige plaatsen, heilige voorwerpen en heilige tijden. Zo wordt het woord ook gebruikt in het vierde gebod van de Wet: Gedenk de sabbatdag, dat gij die heiligt!

De derde betekenis van het woord heiligen in de Bijbel is: vernieuwen. Zo wordt het vooral in het Nieuwe Testament gebruikt. Heiligmaken betekent dan het werk van de Heilige Geest (de Heiligmaker), waardoor Hij zondaren vernieuwt naar het beeld van God. 'Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing' (1 Kor. 1:30). Het is karakteristiek voor Calvijns visie op heiliging dat hij herstel van het beeld Gods als het doel ziet.

Onderscheiden

Het is nuttig om de Bijbelse woorden *wedergeboorte*, *bekering* en *heiligmaking* te onderscheiden. Ze zijn niet te scheiden! De *wedergeboorte* is nieuwe geboorte uit God. Een geboorte door Woord en Geest. Een nieuwe schepping, waarvan zo heerlijk in de Schrift wordt gesproken, die God zonder ons in ons werkt. Het is een eenmalige, soevereine daad van God. Daar ligt het begin van de heiligmaking. De vrucht ervan is de *bekering*. Dat is een proces. Het afsterven van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens. 'En alsdan wordt de wil, zijnde nu vernieuwd, niet alleen van God gedreven en bewogen, maar, van God bewogen zijnde, werkt hij ook zelf(!).

Waarom ook terecht gezegd wordt dat de mens, door de genade die hij ontvangen heeft, gelooft en zich bekeert' (DL III/IV, 12). Dan is de *heiligmaking* het werk van de Geest, dat begint in de wedergeboorte en duurt tot het stervensuur van de gelovige. 'Doch gijlieden zijt niet in het vlees, maar in de Geest, zo anders de Geest Gods in u woont. Maar zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe. En indien Christus in ulieden is, zo is wel het lichaam dood om der zonde wil, maar de geest is leven om der gerechtigheid wil' (Rom. 8:9-10).

Het is nuttig om de Bijbelse woorden wedergeboorte, bekering en heiligmaking te onderscheiden. Ze zijn niet te scheiden!

Wijnstok

Treffend is ook *het beeld* dat de Heere Jezus gebruikt tegen Zijn discipelen in de bekende gelijkenis van de wijnstok en de ranken. In Johannes 15 vergelijkt Christus Zichzelf bij een wijnstok en Zijn discipelen bij de ranken die, in Hem blijvende, door Hem vele vruchten voortbrengen. 'Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt'. Heel duidelijk leert Jezus daar: 'Zonder Mij kunt gij niets doen'. Alleen in de geloofsgemeenschap met Christus zullen de vruchten van het nieuwe leven zichtbaar worden. Hoe dichter en nauwer de ranken door het zaligmakend geloof aan de Wijnstok verbonden zijn, des te krachtiger zullen de levenssappen van de Wijnstok in de ranken vrucht dragen.

De Bijbel leert dat *heiligmaking* niet in de eerste plaats iets van ons is. Het is een *genadeweldaad* door Christus verworven. Deze weldaad wordt door de Heilige Geest (als de Geest der heiligmaking) naar het welbehagen van God de Vader toegepast in het hart van de zondaar. Als je door een oprecht geloof in de wedergeboorte Jezus Christus wordt ingeplant, ben je rechtvaardig en heilig in Hem. In de dogmatiek wordt dan gesproken over de *passieve heiligmaking*. Ds. G.H. Kersten noemt de definitie van Hillenius: 'De heiligmaking is alzo een genadewerk Gods en in het bijzonder van de Heilige Geest, waardoor a) de gans verdorven, doch uitverkoren zondaar uit de walgelijke staat Gode wordt afgezonderd en vernieuwd en b) de wedergeborene meer en meer van de

vuilheid der zonde wordt gereinigd en naar het beeld Gods veranderd en tot betrachtning van goede werken niet alleen wordt opgewekt, maar ook meer en meer bekwaam gemaakt'. Zo ook J.C. Ryle: 'De heiligmaking is het inwendige geestelijke werk dat de Heere Jezus Christus door de Heilige Geest in een mens werkt, als Hij hem tot het ware geloof roept. Hij wast hem niet alleen rein van Zijn zonden in Zijn eigen bloed, maar maakt hem ook los van de aangeboren liefde tot de zonde en de wereld, legt een nieuw beginsel in zijn hart en maakt dat hij in zijn leven de praktijk der godzaligheid beoefent'. Deze heiligmaking is ook het rijke nut voor de Kerk uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis. Zo wordt door de kracht van Christus onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven, opdat de boze lusten van het vlees in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelven Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen. Calvijn noemt twee kenmerkende woorden voor heiliging: het is een mortificatio en vivificatio. De heilsbetekenis van Christus 'dood en opstanding brengt in het bestaan van de ware gelovige het sterven en het opstaan.

Gave en opgave

Verder wordt er in de dogmatiek gesproken over de *actieve heiligmaking!* Ook daarin is de zondaar volkomen afhankelijk van de Heilige Geest. Dus niet: God deed iets (rechtvaardigmaking) en nu is het mijn beurt. Nee, het is een afsterven van mijn oude mens, dat is mijn verdorven vlees. Een ster-

ven aan jezelf! Maar ook een opstanding van de nieuwe mens. Zondag 33 uit onze Heidelbergse Catechismus onderwijst daarover met de bekende omschrijving: Het afsterven van de oude mens, dat is een hartelijk leedwezen dat ik God door mijn zonde vertoornd heb en die hoe langer hoe meer haten en vlieden. Maar ook de opstanding van de nieuwe mens, als een hartelijke vreugde in God door Christus en een ernstige lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven. Wat gelukkig als dit niet alleen een belijdenis is, maar ook oprechte beleving mag zijn in ons hart en leven! De hartelijke vreugde in God door Christus, Die gegeven is tot rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing. 'Maar nu van de zonde vrijgemaakt zijnde en Gode dienstbaar gemaakt zijnde, hebt gij uw vrucht tot heiligmaking en het einde het eeuwige leven' (Rom. 6:22). Dr. Owen schrijft: 'De mensen moeten zichzelf niet bedriegen. De heiligmaking is een kenmerk dat absoluut noodzakelijk is voor degenen die door de Heere Christus tot de zaligheid worden geleid. Hij brengt niemand in de hemel dan wie Hij op aarde heiligt. Het levende Hoofd accepteert geen dode leden'. Zo is heiligmaking een gave en een opgave! 'Werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven; want het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen' (Fil. 2:12v).

(wordt vervolgd)

Werkendam, ds. M. Karens

al over Israël weten? Waarom worden de meeste geschiedenissen korter beschreven dan in de Koningen, terwijl andere zaken juist zeer uitvoerig worden belicht?

Ezra

Wie heeft de Kronieken – oorspronkelijk was het één Bijbelboek – geschreven? Vaak is gedacht aan Ezra. De laatste verzen van 2 Kronieken 36 en de eerste verzen van Ezra zijn bijna aan elkaar gelijk. Kronieken en Ezra lopen als het ware zo in elkaar over. Ook in Ezra vinden we geslachtsregisters en staat de tempeldienst centraal. Een oude Joodse overlevering noemt verder Ezra als auteur van de Kronieken.

Het is niet zeker of Ezra inderdaad de Kronieken heeft geschreven. Ook weten we niet wanneer het boek is geschreven. Het is heel goed mogelijk dat het boek geschreven is na de ballingschap, in de tijd van het Perzische rijk. Duidelijk is wel dat de auteur van de Kronieken heeft geput uit tal van bronnen, die ook bij naam worden genoemd. Voorbeelden zijn de kronieken (officiële hofdocumenten) van David, van de koningen van Israël, de boeken over de Koningen van Israël en Juda (ons bijbelboek), maar ook uit de geschriften van de zieners Samuël, Gad en Iddo en de boeken van de profeten Nathan en Semaja (zie bijv. 1 Kron. 27:24, 29:29, 2 Kron. 9:29, 12:15, 27:7).

Met onze Nederlandse Geloofsbelijdenis geloven we 'zonder enige twijfeling' wat geschreven is in de Kronieken. De gebruikte bronnen geven ons op hun beurt ook een indruk van de nauwkeurigheid waarmee de auteur te werk is gegaan. We kunnen dat vergelijken met het Evangelie naar de beschrijving van Lukas. Toch heeft de moderne bijbelwetenschap zich negatief uitgelaten over de historische betrouwbaarheid van de Kronieken. De auteur zou de geschiedenis naar eigen hand hebben gezet. Het is maar arm als dit het resultaat moet zijn van Schriftonderzoek. Dan verliest het zijn waarde.

Rode draad

De Studiebijbel laat ondertussen wel zien dat de Kronieken de geschiedenis vanuit een speciaal gezichtspunt heeft vastgelegd. De Studiebijbel gaat er vanuit dat de Koningen zijn geschreven in de tijd van de ballingschap. Rode draad door de Koningen is de verklaring waarom Israël en Juda door God gestraft werden.

5

Al wat Hij ooit beloofd heeft...

Wie met het bijbellezen aan tafel aan het eerste boek van de Kronieken toekomt, aarzelt misschien. Moeten we al die namen in de geslachtsregisters gaan lezen? Overslaan is ook een hele beslissing; het is immers Gods Woord! Maar het lezen van al die namen valt ook niet mee. Wat blijkt het ook bij deze bijbelboeken dat we een uitlegger nodig hebben. De voor naamste uitlegger is de eerste Auteur van de Bijbel: De Heilige Geest. We

zijn ook blij dat er grondige verklaringen van de Bijbel het licht zien. De Studiebijbel is er een van.

Ook het vijfde deel van de Studiebijbel bevat een schat aan informatie, nu over de twee boeken van de Kronieken. Verschillende vragen kunnen worden gesteld: Wie heeft deze boeken geschreven? Met welk doel zijn ze geschreven, na alles wat we in de boeken van Samuël en de Koningen

De schrijver gaat uitvoerig in op de zonden van het volk en de koningen. Dat doet de Kronieken veel minder. Over de gruwelijke zonden van Manasse lezen we minder, maar wel over zijn bekering waarover het boek Koningen zwijgt. Over Hizkia's trots

tegenover het gezantschap van Babel vertelt de Koningen uitvoeriger, terwijl de Kronieken veel aandacht schenkt aan de reformatie van de eredienst.

Door een nauwkeurig vergelijken van de Koningen met de Kronieken komt

de rode draad van de Kronieken aan het licht. Het boek wil de zonden van de koningen zeker niet verbloemen, maar heeft een ander doel. Het richt zich vooral op de handhaving van de zuivere eredienst. Die kwam voortdurend in gevaar onder de te-

3

Even maar.....

Het gebed van een dominee
Soms lees je een gebed dat zo aanspreekt en dat je daarom ook met een ander wilt delen. Zo ook het onderstaande van niemand minder dan de godvrezende prediker Thomas Boston (opnieuw uit het Engels vertaald door drs. C. van Haaften, Den Hertog, Houten, 2009, blz. 17-19) De titel van de uitgave luidt "De kunst om mensen te vangen", een alleenspraak naar aanleiding van Mat. 4:19. Bedoeld 'als model voor elke prediker van het Evangelie'. Wat voel je je innerlijk met hem verbonden! Hier kijk je een dominee, met wie we ons niet durven vergelijken, diep in het hart. Lees maar even.

'Ach Heere! 'Wie heeft onze prediking geloofd? En aan wien is de arm des HEEREN geopenbaard?' (Jesaja 53:1). Deze dag lijkt wel een dag van donkerheid en duisternis te zijn; de heerlijkheid is geweken tot aan de dorpel van de tempel. We kunnen de inzetten wel Ika-bod noemen en de getrouwe predikers van Schotland niet langer de naam Naomi, maar die van Mara geven. Want de Heere handelt op bittere wijze met hen, door Zijn inzetten zozeer te verlaten als thans het geval is. Wat de zegen op hun arbeid betreft, heeft de Heere hen vrijwel aan zichzelf gelaten. Ze zwoegen de gehele nacht, maar ze vangen weinig of niets. Er blijken er maar weinig of geen in het net terecht te komen, zodat Jeremia's oefening de hunne wel kon zijn (Jer. 13:17): 'Zult gijlieden dat dan nog niet horen, zo zal mijn ziel, in verborgen plaatsen wenen vanwege den hoogmoed, en mijn oog zal bitterlijk tranen, ja, van tranen nederdalen'.

En o, mijn ziel, u zou deze oefening zelf wel moeten betrachten, als u

een hart had dat treuren kon, hetzij over uzelf, hetzij over anderen. Hoewel het eigenlijk geen wonder zou zijn dat God iemand als ik ben niet met veel zegen begunstigt; ik, die (als ik mezelf al mag of durf rekenen onder de getrouwen) de geringste, de onwaardigste van hen allen ben, niet waardig om Zijn verbond op mijn lippen te nemen. Ik, die een kind ben in de godsvrucht en in de verborgenheid der godzaligheid, zij het niet in jaren; die een arme dwaas ben met een krachteloos hart en een oppervlakkig verstand; die liever van anderen zou willen leren dan hen te onderwijzen; die alleen maar kan waden aan de oever van de diepte waarin anderen ver kunnen doordringen. Ik, die maar weinig liefde tot Christus heb en een gebrek aan ware ijver voor Zijn eer; die zo weinig kan spreken voor de waarheid en even weinig tegen de dwaling; die geheel onwaardig ben en tot deze dingen niet bekwaam. Geen wonder, nogmaals, dat God mij geen voorspoed zou geven, wanneer anderen, die als hoge cederbomen in 's Heeren wijngaard staan, zo weinig goeds tot stand brengen, zelfs degenen die als groten in de kerk bekend staan, om hun vroomheid en geleerdheid. Aangezien ik echter geroepen ben tot het preken van dit eeuwig Evangelie, is het mijn plicht en verlangen (Heere, Gij weet het) om te proberen een visser van mensen te zijn.

Maar helaas, ik moet met deze klacht tot mijn Heere komen, dat ik bepaald naarstig gearbeid heb en toch, voor zover ik weet, niets gevangen heb als het gaat om de bekering van zelfs maar een enkele ziel. Ik vrees dat ik moet zeggen dat ik bijna tevergeefs ge-

arbeid, en mijn kracht voor niets heb toegebracht, want Israël laat zich niet verzamelen. O mijn ziel, wat kan toch de oorzaak zijn dat mijn prediking zo weinig goeds uitwerkt? Daar ben ik zonder twijfel gedeeltelijk zelf schuldig aan, voor een groot deel zelfs. Maar wie kan in zo'n geval hulp bieden behalve de Heere Zelf? En hoe kan ik het van Hem verwachten, anders dan in de weg van het gebed, door het geloof in Zijn beloften en het onderzoeken van Zijn Woord? Daaruit kan ik, wanneer Zijn Geest mijn hart verlicht (bestraal het, o Zon der Gerechtigheid), leren hoe ik mij gedragen moet en wat mij te doen staat om te bereiken dat mijn prediking van het Evangelie niet vruchteloos zal zijn. Daarom ging mijn hart vandaag tot Christus uit en werd mijn ziel gaande gemaakt toen ik die lieflijke belofte van Christus uit Mattheüs 4:19 las: 'Volgt Mij na, en Ik zal u vissers der mensen maken'; een woord dat Hij richtte tot degenen die Hem bekeerden te volgen.

O, hoe graag zou mijn ziel Hem willen volgen, onder meer vanwege het voorrecht een visser van mensen te mogen zijn. Daarom is mijn ziel begerig, om te weten wat voor soort navolging van Christus dit is, waarmee deze lieflijke belofte verbonden is. Ik heb een verlangen om dat te weten te komen (Heere, Gij weet het) ten einde het te kunnen beoefenen, om zo arme zielen te vangen door het Evangelie, alsook om vast te stellen of deze belofte mij toekomt of niet. Zend Uw licht en Uw waarheid, dat die mij leiden mogen in deze zaak en laat de overdenking van mijn hart naar Uw wil zijn, bestuurd door Uw onfeilbare Geest. Schenk licht en leven, o Heere mijn God!

ruggekeerde ballingen. We weten dat ook uit de boeken Ezra en Nehemia en de profetieën van Maleachi. Juist dan wil de schrijver van de Kronieken laten zien hoe godvruchtige koningen hebben geijverd voor de zuivere dienst van God.

Maar ook sloeg de moedeloosheid onder de teruggekeerde ballingen geregeld toe. Juda was toen een provincie van Perzië en geen onafhankelijk rijk. Macht had het volk al helemaal niet. Juist dan kan het een bemoeiding zijn om de geschiedenissen van het machtige rijk van David en Salomo op te halen (1 Kron. 10-29 en 2 Kron. 1-9). Hoe had de Heere toen wonderen willen werken. Is Hij niet Dezelfde?

Eredienst

Veel aandacht is er in de Kronieken voor de tempel en de eredienst. Heel uitvoerig lezen we over Davids voorbereidingen voor de tempelbouw (1 Kron. 22-29). Hoewel hij zelf de tempel niet mag bouwen, heeft David vele schatten voor de tempelbouw

Veel mensen hebben geen houvast meer. Het boek dat werkelijk houvast biedt, de Bijbel, wordt door het menselijke verstand overheerst.

verzameld. En ook werd de dienst van de Levieten tot in de puntjes geregeld.

Ook op andere plaatsen valt het licht op de tempel en de eredienst. In de hoofdstukken met geslachtsregisters neemt de stam van Levi een grote plaats in. Uitvoerig lezen we over de viering van het Pascha onder de godvrezende koningen Hizkia en Josia. Onder hun koningschap wordt de vervallen tempel weer hersteld.

Het slot van 2 Kronieken vermeldt tenslotte het verlof dat koning Kores aan de Joden geeft om terug te keren naar Jeruzalem. Kores noemt uitdrukkelijk het bevel dat hij van de Heere kreeg 'Hem een huis te bouwen te Jeruzalem' (2 Kron. 36:23).

Afzonderlijke aandacht vraagt de Studiebijbel voor de muziek in de eredienst. In het geslachtsregister van de Levieten worden de zangers afzonderlijk genoemd. Asaf, Heman en

Jeduthun worden door David afgezonderd om leiding te geven aan de tempelzang. De koning heeft verder muziekinstrumenten laten maken (2 Kron. 7:6) om in de eredienst te gebruiken. De tempelzang kreeg zo een grote plaats in de eredienst en was nauw verbonden aan het brengen van de offers. De verzoening die God door de offers liet afbeelden en aan een schuldig volk wilde schenken, werd zo bezongen door de Levietenkoren en het volk. In Psalm 22:4 lezen we: 'Doch Gij zijt heilig, wonende onder de lofzangen Israëls'. Het is genade als de zang in de eredienst deze plaats mag krijgen.

Houvast

De Studiebijbel is geschreven vanuit een sterke overtuiging. Ds. J.C. Bette, voorzitter van het Centrum voor Bijbelonderzoek, schrijft over deze overtuiging in het voorwoord op het deel over de Kronieken. De evangelische predikant begint het voorwoord met de vaststelling dat we in een verwereldlijkte maatschappij leven. Veel mensen hebben geen houvast meer. Het boek dat werkelijk houvast biedt, de Bijbel, wordt door het menselijke verstand overheerst. Daartegenover schrijft ds. Bette, als een belijdenis: 'Ik geloof dat we weer de moed zouden moeten hebben het geloof in de God van de Bijbel als de echte werkelijkheid uit te dragen!' Zo wil hij getuigen 'dat er een God is Die ons liefheeft en het ondanks alles voor ons opneemt'. Het uitgangspunt van ds. Bette, en daarmee van het Centrum voor Bijbelonderzoek, is sympathiek en doet weldadig aan. Gods Woord als ankergrond tegenover het drijfzand waar de moderne mens in omkomt. Bijbelgetrouw Nederland zou daarom gezamenlijk moeten optrekken. Echter, de uitwerking van dit alles roept vragen op waarover doorgesproken zou moeten worden. De wereld heeft de waarachtige bekering nodig, maar trouwe kerkmensen ook! Het historisch geloof dat de Bijbel Gods Woord is, is geen zaligmakend geloof. De evangelische inslag van de Studiebijbel is wellicht een oorzaak dat de diepgang soms wordt gemist, zoals bijvoorbeeld in de uitleg van de bekering van Manasse. Juist dan is het goed dat er andere bijbelverklaringen zijn die het bevindelijke element van de tekst verklaren.

Geslachtsregisters

Afzonderlijke aandacht heeft de Studiebijbel voor de geslachtsregisters in de Kronieken. Waarom weten we daar eigenlijk niet zo goed raad mee? Komt dat alleen door de moeilijke namen? Of, de Studiebijbel noemt dit uitdrukkelijk, heeft dit te maken met de 'hedendaagse verwaarlozing van historische wortels'.

In de oudheid hadden geslachtsregisters juist een grote betekenis. De eerste groep lezen we in Genesis 4-5 en 10-11. De uitvoerigste lezen we in 1 Kronieken 1-9. Verder treffen we ze aan in de boeken Ezra en Nehemia. In Ezra 2:62 (= Neh. 7:64) lezen we hoe belangrijk deze registers waren voor de toelating tot de priesterdienst. Wie niet kon aantonen tot het priesterlijk geslacht te behoren, werd geweerd van de priesterdienst. De heiligheid van de dienst des Heeren stond boven het persoonlijke belang van hen die meenden recht te hebben op een ambt in de tempel.

Uit de geslachtsregisters wordt duidelijk hoe de Heere getrouw is gebleven aan de eed die Hij aan de vaders deed. Ondanks alle ontrouw van het volk, heeft God Israël niet verworpen, maar rustte Zijn trouw zelfs op het late nageslacht. Ook het koninklijke geslacht werd niet afgesneden, ondanks de grote goddeloosheid ook van verschillende koningen van Juda. De Heere had immers een belofte geschonken aan David dat uit zijn geslacht de Messias geboren zou worden.

De geslachtsregisters uit de Kronieken krijgen zo een plaats in de registers van Matthéüs en Lukas. Het zijn registers van Gods genade, dwars door alle ongerechtigheden heen. De ontrouw van het volk doet Gods trouw niet teniet. Want, al wat Hij ooit beloofd heeft, zal bestaan.

N.a.v. M.J. Paul, G. van den Brink, J.C. Bette (red.); "1 Kronieken – 2 Kronieken" in de serie: Studiebijbel Oude Testament; Uitg. Centrum voor Bijbelonderzoek, Veenendaal; 732 blz.; ISBN 90 77 651 05 6; € 65,- per deel; bij intekening op de hele serie € 58,50 per deel; www.studiebijbel.nl

(slot volgt)

Middelburg,

ds. J.M.D. de Heer

Psychische nood in de gemeente

Vandaag het eerste artikel, in een serie van drie, over "Psychische nood in de gemeente", van de hand van de heer G. van Veldhuisen uit Waarde.

Broeder Van Veldhuisen is in deeltijd werkzaam als pastoraal werker onder psychiatrische patiënten in de Particuliere Synode Zuid van onze gemeenten. Daarnaast is hij als docent en decaan verbonden aan het Calvin College te Krabbendijke. Hij is ouderling in de gemeente van Waarde.

In het kader van zijn studie aan de Christelijke Hogeschool te Ede, deed hij recent onderzoek naar de "Pastorale begeleiding van mensen in psychische nood in de Particuliere Synode Zuid van de Gereformeerde Gemeenten". De redactie heeft Van Veldhuisen gevraagd van tijd tot tijd iets te schrijven over zijn pastorale werk. We hopen dat deze artikelen iets mogen betekenen voor allen die te maken hebben met psychische problemen, hetzij persoonlijk, hetzij in hun (directe) omgeving.

Op bezoek in een psychiatrische kliniek....

'Het gaat niet goed met me, ze willen me vermoorden.... Altijd hebben ze commentaar op me. Dan praat ik te hard..., dan weer te zacht.... Dan ben ik te druk... en dan weer te stil..... Ze gaan me uit de weg ruimen.... Dit is echt de laatste keer dat we elkaar ontmoeten.....'

Ik probeer voorzichtig te informeren wie toch die 'ze' zijn die het zo op hem gemunt hebben. 'Iedereen hier', is het antwoord, 'zowel het personeel als de mensen die hier verblijven'. Ik zoek naar een antwoord. 'Onze tijden zijn in Gods Hand, Ko! Er zal hier niets met je gebeuren buiten Zijn wil'. Het lijkt wel of hij niet hoort wat ik zeg. Hij is helemaal in zichzelf gekeerd. Het dringt niet tot hem door. In ieder geval volgt er geen reactie.

Trouw

Al meer dan veertig jaar verblijft Ko in een psychiatrische kliniek. Om de week ga ik bij hem op bezoek. Zijn kerkenraad heeft dat indertijd gevraagd. Bijna altijd ga ik op maandagmiddag. Daar ziet hij naar uit. Hij rekent er gewoon op. In de loop van de jaren is zijn sociale netwerk, zijn kringetje steeds kleiner geworden. Gelukkig heeft hij nog enkele familieleden die hem trouw bezoeken. En vanuit zijn eigen gemeente is er een contactdiaken aangesteld die hem van tijd tot tijd bezoekt. Soms neemt een jeugd-

vriend contact met hem op.

Kerkgang is voor hem niet meer in beeld. Hij zou het niet eens meer kunnen: anderhalf uur op hetzelfde plekje stil zitten luisteren. En dan al die stemmen in zijn hoofd...

Meestal neem ik enkele prekenbandjes mee. Op zijn kamer luistert hij naar de preken die kort daarvoor in zijn eigen gemeente zijn gehouden of gelezen. Daar wordt voor gezorgd door een trouw en meelevend gemeentelid. Dezelfde persoon zorgt er ook voor dat elke twee weken de kerkbode keurig per post bezorgd wordt. In alles probeert Ko nog mee te leven, al is het op afstand. Hij weet bijvoorbeeld exact aan te geven wie er (in zijn vacante gemeente) de afgelopen zondag is voorgegaan. 'Bij ons was...', zegt hij dan. Wat moet hij toch veel missen. En dat nu al meer dan veertig jaren lang. Veertig lange jaren.

Aansluiten

'Vandaag praten we niet over godsdienst'. Niet zo'n gemakkelijke start voor een pastoraal werker... Ko stelt voor een eindje over het terrein te rijden. Daar geniet hij altijd bijzonder van. Ik vind het prima. Het is warm, de temperatuur beweegt zich richting de 30 graden, maar gelukkig is er airco in de auto.

Ik probeer het gesprek weer op gang te brengen. Altijd zoek je weer naar een opening om over wezenlijke zaken te spreken, je komt tenslotte niet voor een praatje over het weer. Wat kun je je dan afhankelijk voelen van de Heere en wat hebben we toch altijd weer het licht en de leiding van Zijn Geest nodig. Zonder Mij kunt gij niets doen.

Het lijkt of de sombere gedachten van een half uurtje geleden wat naar de achtergrond zijn verdreven.. 'Zullen we om een ijsje gaan, vraagt hij? Ik heb daar geen enkel bezwaar tegen. Integendeel.... Even later genieten we van heerlijke ijs. 'Wat vind ik het fijn dat je gekomen bent, wanneer kom je weer?' Ik belof dat ik over twee weken weer hoop te komen. 'Zo de Heere wil en wij leven', zegt Ko. Inderdaad, zo is het. Onze tijden zijn in Zijn hand.

Ik stel voor samen nog wat te lezen uit Gods Woord. 'Wat zullen we lezen?'. 'Dat maakt helemaal niet uit, het is allemaal even goed'. Ik lees Psalm 91. 'Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen'. Wat een wonder, dat er een Schuilplaats geopend is, waar je veilig bent in alle omstandigheden waar je ook bent. Altijd en voor eeuwig! Wat zal een nietig mens mij doen? 'Zo is het', zegt Ko.

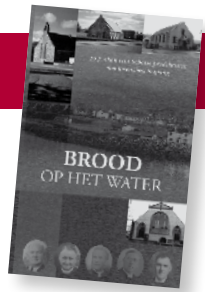
*De naam van Ko is niet zijn echte naam.
(wordt vervolgd)*

Waarde,

G. van Veldhuisen

BOEKENNIEUWS

**"Brood op het water",
ds. J.A. Anderson e.a.; uitg. de Rams-
hoorn, Goes; ISBN 9870-76466-897;
192 blz.; € 21,95.**

"Brood op het water" is de titel van een herdenkingsbundel van de Mbuma-zending. Het bevat twaalf preken en meditaties van Schotse predikanten, een korte levensbeschrijving van elk hen, een meditatie van R.M. McCheyne over de persoonlijke zegen van zendingsijver, en een korte geschiedschrijving van 100 jaar Mbuma zending. Het boek wordt ingeleid door ds. Tj. de Jong, voorzitter van de Nederlandse stichting Mbuma zending.

De twaalf Schotse predikanten van wie een preek is opgenomen, behoorden allen tot de Free Presbyterian Church of Scotland, het kerkverband waartoe de Mbuma zending behoort.

De titel van dit boek is ontleend aan een opgenomen preek van ds. J. Tallach (1890-1955), zending in het Zuid-Afrikaanse Matabeleland (een provincie in het huidige Zimbabwe, voorheen Rhodesië). Ds. Tallach mediteert over de zendingstekst uit Prediker 11: 'Werp u brood uit op het water; want gij zult het vinden na vele dagen'. Waar moet dit brood worden uitgeworpen? Dat is, zegt ds. Tallach, in de grote zee der mensheid, de zee van het doodzieke menselijke geslacht. 'Als iemand aan de zeekant staat, komt er als het ware van de grote baren en golven, die zich aan zijn voeten verspreiden, een boodschap die ons vertelt van wijde ruimten, verre uitgestrektheden, en grote diepten. Waren onze zielen gevoelig genoeg, dan zouden we dezelfde boodschap vernemen over de golven van het mensdom, die zich dagelijks over ons uitspreiden.'

De wereld is Gods akker, en de wateren stromen aan ons voorbij, zegt ds. Tallach. 'Werp uit! Vriend, werp uit! Met het oog op uw toekomstig geluk zeg ik: Werp uit! Het gezang van het nieuwe Jeruzalem is al begonnen, en zijn geluid wordt dagelijks sterker, omdat dagelijks Gods kinderen deze wereld verlaten, uit alle hoeken. De Heere heeft in Zijn goedgunstigheid dat gezang met úw uitwerpen verbonden. Werp uit, en verheerlijk de Heere.'

"Brood op het water" is een boekje dat

aanspoort om het goede voor Gods Koninkrijk te zoeken, dat in ons flauw christendom behoorlijk schuldig stelt, dat ook persoonlijk voor de spiegel plaatst: 'De inspanning om iemand uit te zenden, om een instrument te zijn tot bekering van anderen, doet ons de vraag stellen: Ben ik zelf bekeerd?'

Deze Schotse predikanten bouwden op het vaste fundament, verkondigden een helder geluid, preekten schriftuurlijk-bevindelijk en wisten dus ook wat separeren was.

Lieren,

J. van 't Hul

**"Uit den schat des Woords",
door 12 verschillende predikanten
van de Geref. Gemeenten;
Uitg. De Banier, Apeldoorn;
ISBN 978 90 356 0836 0;
203 blz.; € 22,50.**

Voor mij ligt de 61^e jaargang van de serie "Uit de schat des Woords". Met alles wat er in het kerkelijk leven verandert, zijn er gelukkig ook nog dingen die gewoon hetzelfde blijven. Dit is het geval

met deze bekende prekenreeks, die in de loop der jaren haar plaats gekregen en behouden heeft binnen onze gemeenten. Al veranderen in de loop der jaren de namen van de scribenten, de schat die men begeert te bewaren en door te geven, blijft hetzelfde.

Ouderlingen, die regelmatig een preek moeten lezen, zijn blij dat de serie ieder jaar weer komt met een nieuwe uitgave. Ook voor persoonlijk gebruik zijn de preken geschikt.

Van twaalf medebroeders is een preek opgenomen. Alle twaalf vertolken ze op hun eigen wijze de boodschap van zonde en genade. Ook merk je bij allen de behoefte om vanuit de Heilige Schrift uit te leggen hoe het leven der genade gestalte krijgt in de harten van Gods kinderen. Voorwerpelij, onderwerpelij, is immers een eis van de Schrift zelf.

Uiteraard is de spits van iedere preek mede bepaald door de tekstkeuze. Het is fijn dat er ook voor bijzondere tijden weer een aantal preken is opgenomen. Het verder bespreken van de inhoud van de afzonderlijke preken valt buiten het kader van deze recensie. Iets citeren of aanhalen uit en bespreken van de ene preek zou tekort doen aan de andere preken.

We hopen dat ook deze 61^e jaargang weer zijn weg zal vinden en tot zegen mag zijn in de leesdiensten en voor persoonlijk gebruik.

Rijssen,

ds. A. Schreuder

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK

BEROEPEN

Te Beekbergen en Ede:

ds. A. Schreuder te Rijssen-Zuid;

Te Boskoop: ds. A. Schot te Nunspeet;

Te Doetinchem: ds. A.T. Vergunst

te Carterton (Nieuw-Zeeland);

Te Groningen:

ds. D.W. Tuinier te Aagtekerke;

Te Vlaardingen:

ds. C. Sonneveld te Lethbridge (Canada);

Te Zwijndrecht:

ds. D. de Wit te Rijssen-West.

■ PASTORIEZORGEN

Maandag 6 september was hij nog aanwezig tijdens onze predikantenconferentie. Kort daarna is de emerituspredikant van 's-Gravenhage, **ds. J. Driessen**, getroffen door een herseninfarct. Kennelijk heeft de Heere voor hem ook tijdens deze kritieke fase over onze broeder gewaakt. Mede omdat er zo snel opgetreden werd door zijn vrouw en de huisarts lag hij binnen een uur in het ziekenhuis. Veel dingen kon hij zich niet meer herinneren. De onderzoeken hebben inmiddels uitgewezen dat het bloedpropje weg is,

en dat er - naar het zich nu laat aanzien - gelukkig geen blijvende schade aangericht is. Na enkele dagen mocht hij weer thuis komen in Moerkapelle. De Heere heeft het in alles wél gemaakt, zo laat hij weten. Voor zover mogelijk hoopt hij het ambtelijke werk dat hij nog mag doen voort te zetten. 'Hulpe van God verkregen hebbende sta ik tot op deze dag...' (Hand. 26:22m), mag zijn getuigenis wel zijn. Deze trouwe hulp is gebleken in het verleden, zelfs voordat hij predikant werd, en het heden.

ds. C. Neele

■ AANGEPASTE KERKDIENTEN

Goes

BERICHTEN

■ VERKOPINGEN

Barneveld

Op **zaterdag 25 september**, van 9.30 en 15.00 uur, hoopt de vrouwenvereniging Fébe te Barneveld haar najaarsverkoop t.b.v zending en evangelisatie te houden in en bij het kerkgebouw van de Geref. Gemeente van Barneveld-Zuid, Ds. E. Fransenlaan 6, te Barneveld.

Kampen

De jaarlijkse verkoopdag van de vrouwenvereniging "Draagt Elkanders Lasten" en de meisjesvereniging "Mirjam" te Kampen wordt gehouden op **zaterdag 2 oktober** in de scholengemeenschap "Pieter Zandt", Kamperstraatweg 1a. Ook de jeugd- en de zangverenigingen dragen hieraan hun steentje bij. Opening om 10.30 uur door evangelist S. de Visser, die deze dag om 16.00 uur zal afsluiten. De opbrengst is voor Zending en Evangelisatie.

Zwijndrecht

Op **zaterdag 25 september**, van 10.00-14.30 uur, houdt Woonzorgcentrum Nebo te Zwijndrecht, Hoofdland 1, zijn jaarlijkse verkoop. Er is ook een informatiestand waar we u graag te woord staan over het werken bij en wonen in ons Woonzorgcentrum. De opbrengst is voor het aanschaffen van ruststoelen voor de dagverzorging en verrijdbare parasols voor het terras.

■ JAARMARKT TE THOLEN

Jaarmarkt op **zaterdag 25 september** in

Op **zaterdag 25 september** zal in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Goes een aangepaste kerkdienst worden gehouden voor mensen met een verstandelijke handicap. In deze dienst hoopt voor te gaan ds. C.J. Meeuse.

Hij wenst te spreken over "De regenboog" n.a.v. Genesis 9:13. Aanvang: 14.30 uur. Iedereen, wel of niet gehandicapt, is van harte welkom.

Kampen

Op **zaterdag 18 september** zal in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente van Kampen een aangepaste kerkdienst worden gehouden voor mensen met een verstandelijke handicap. In deze dienst, die om 14.30 uur begint, hoopt ds. A.

en rond de kerk van de Geref. Gemeenten te Tholen, Ds. G.H. Kerstenstraat 2. De markt is open van 10.00-16.00 uur. De opbrengst is bestemd voor aflossing kerkbouwschuld, de JBGG, de ZGG e.d.

■ ZANGAVOND TE BODEGRAVEN

Zangavond op **zaterdag 2 oktober**, aanvang 19.30 uur, in de Dorpskerk te Bodegraven, Oude Markt 1, Met medewerking van o.a. het jongerenkoor "Da Capo" van de Geref. Gemeente te Gouda, o.l.v. Mariëlle Heidekamp en enkele instrumentalistes.

Kaarten te bestellen via www.marielleheidekamp.nl of tel. 06-42876498. In de voorverkoop € 7,50 / € 5,- (t/m 15 jr), aan de deur € 9,- / € 7,50 (t/m 15 jr).

■ ZANG- EN VERTELMIDDAG TE RIJSSSEN

Op **zaterdag 2 oktober**, aanvang 14.30 uur, hoopt het Noordermannenkoor zijn traditionele zang- en vertelmiddag te organiseren speciaal voor mensen met een verstandelijke beperking. Locatie: Noorderkerk, Molenstalweg 19 te Rijssen. De leiding berust bij dhr. W. Visser, die ookeen bijbelverhaal zal verzorgen. Organist: Rick Kusters. Collecte t.b.v. het werk voor gehandicapten in Zhitomir. Ook belangstellenden zijn hartelijk welkom.

■ DISTRICTSAVOND JBGG TE ROTTERDAM

Districtsavond (district Gouda +16) op **zaterdag 25 september**, aanvang 20.00 uur, in het Inloophuis "In de Gouwstraat",

Gouwstraat 36-b te Rotterdam. Spreker: dhr. K. Bel over het thema: "Gij zult Mijn getuigen zijn." Collecte t.b.v. dit inloophuis.

■ REGIONALE ZENDINGSAVOND TE VLAARDINGEN

Dinsdag 21 september, aanvang 19.30 uur, in de Sionkerk van de Geref. Gemeente te Vlaardingen, Westnieuwland 56. Het thema is "Jong zijn". Dit wordt verder uitgewerkt in "Jong zijn in Nederland" door de heer A. Proos, jeugdwerkadviseur bij JBGG., "Jong zijn in Papua" door ds. M. Nekwek en ds. H. Mabel, vertaling door ds. C.G. Vreugdenhil.

Parkeertip: zet uw auto in de parkeergarage Stadhuis centrum, Maassluisdijk, tegenover de garage bevindt zich de Sionkerk. Voor informatie: 010 474 85 96.

■ OPEN DAG 'IN DE GOUWSTRAAT' TE ROTTERDAM

Op **zaterdag 2 oktober**, van 10.00-16.00 uur, houdt de evangelisatiepost 'In de Gouwstraat' in Rotterdam een Open Dag. Om 10.30 uur zijn er korte presentaties die inzicht geven in het werk dat er gedaan mag worden. Om 13.30 uur worden deze presentaties herhaald. Voor kinderen en tieners zijn er verschillende activiteiten. Ook zijn boeken van de schrijver Henk Koesveld te koop en zijn er drie rondwandelingen door de stadswijk. Rond de lunch zijn zowel koude als warme hapjes te koop.

De post is gevestigd op Gouwstraat 36 in Rotterdam-Charlois. Tram 2 en buslijn 73 stoppen in de directe omgeving.

■ CONTACTGROEPEN HELPENDE HANDEN

Helpende Handen organiseert dit najaar weer verschillende contactgroepbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten is er voor ouders, mensen met een beperking en andere verwanten gelegenheid voor ontmoeting en het uitwisselen van ervaringen. U bent van harte welkom!

Zaterdag 9 oktober wordt de najaarsbijeenkomst van de *contactgroep lichamelijk gehandicapten regio Zuidwest-Nederland* gehouden in Kapelle. 's Middags wordt namens de Hudson Taylorstichting gesproken over de kerk in China en de zorg voor mensen met een beperking.

De *contactgroep Epilepsie* komt op **zaterdag 13 november** bijeen in Woerden, rond het thema *Epilepsie en de pastorale zorg*.

Woensdagavond 17 november wordt er in Gouda een thema-avond gehouden voor ouders van kinderen met autisme en een verstandelijke beperking, met als thema *Vrijtijdsbesteding*.

Donderdagavond 18 november staan de deelnemers van de *contactgroep Spina Bifida* in Woerden stil bij het thema *Wegwijs in hulpverleningsland*.

De eerstvolgende *SBO/PRO-jongerendag* wordt gehouden op **zaterdag 20 november**.

Zaterdag 27 november houdt de *contactgroep lichamelijk gehandicapten regio Centraal-Nederland* haar najaarsbijeenkomst in Ridderkerk. Het middagprogramma wordt verzorgd door stichting Jemima.

Aan de bijeenkomsten van de *contactgroep Gerdragsproblemen* wordt nog gewerkt. Houdt u daarvoor onze website in de gaten.

Voor meer informatie kunt u bellen naar

het landelijk bureau van Helpende Handen: 0348-48 99 70. E-mailen kan ook: info@helpendehanden.nl. U kunt ook onze website bezoeken: www.helpendehanden.nl

■ LANDELIJKE ORGEL- EN SAMENZANGDAG TE OUDEWATER

Op **zaterdag 9 oktober** wordt de landelijke orgel- en samenzangdag van de Vereniging van Organisten der Geref. Gemeenten (VOGG) gehouden in de Grote of Sint Michaëlskerk te Oudewater Aanvang: 10.30 uur. Vanaf 10.00 uur is er inloop in verenigingsgebouw "De Rank", Noorderkerkstraat 16 (tegenover de kerk). Zie voor meer informatie: www.kerkenmuziek.nl

dienst; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. Maljaars; Mijdrecht 10.00 en 15.30 uur ds. Verweij; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Naaldwijk 18.30 uur ds. Van Rijswijk; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwdorp 14.00 uur ds. Meeuse; Nieuwe Tonge 18.00 uur ds. Gunst; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. De Leeuw; Nieuwerkerk Zld 9.30 uur ds. Gunst en 15.00 uur stud. Huijser; Nisse 9.30 en 14.30 uur ds. Verhoef; Nijkerk 9.30 en 14.30 uur ds. Pater; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Oosterland 14.30 uur ds. Tuinier; Oostkapelle 15.30 uur ds. Baan; Opheusden 18.30 uur ds. Bakker; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Oudemirdum 9.30 en 14.30 uur ds. J. Karels; Poortugaal 9.30 en 17.00 uur ds. C. Harinck; Rheden 10.00 en 16.00 uur ds. Bakker; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur leesdienst; Ridderkerk-Slikkerveer 16.30 uur ds. Mijnders; Rijssen-Noord 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. Van Gelder; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 uur ds. Driessen; Scherpenisse 9.30, 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur (H.D.) ds. Verschuure; Scheveningen 15.15 uur ds. A.B. van der Heiden; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 12.00 uur ds. W.J. Karels en 19.00 uur leesdienst; Soest 18.00 uur ds. Pater; Spijkenisse 19.00 uur ds. P. Mulder; Stad aan 't Haringvliet 15.00 uur ds. Maljaars; Stolkwijk 19.00 uur ds. Van Dieren; Terneuzen 15.00 uur ds. Golverdingen; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Boeder; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Labee; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Van Belzen; Utrecht 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. De Waard; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 15.30 uur ds. Kleppe; Vlaardingen 19.00 uur ds. Joosse; Vlis-singen 9.30 uur leesdienst en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hakvoort en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. Karens; Westkapelle 9.30 (H.A.) en 14.30 uur ds. Moens; Woerden 18.30 uur ds. Driessen; Yerseke 9.30, 14.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. Van Krimpen; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Ekeveld; Zwijndrecht 9.30 en 15.30 uur ds. Van Dieren; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar.

■ DINSDAG 21 SEPTEMBER 2010

Aalburg 19.30 uur ds. Schot; Amersfoort 19.30 uur ds. Visscher; Boskoop 19.30

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 19 SEPTEMBER 2010

Aagtekerke 9.30 (H.A.) en 19.00 uur ds. Tuinier en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 14.30 uur ds. Melis; Aalst 14.30 uur ds. Van Gelder; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 15.00 uur ds. Schreuder; Arnhem 15.00 uur ds. F. Mulder; Barendrecht 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. Beens; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. Brede-weg; Beekbergen 10.00 uur ds. Kleppe; Benthuizen 9.30 (H.D.) en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 10.00 en 19.00 uur stud. Baaijens; Bodegraven 10.00 uur ds. Paul en 15.30 uur ds. Labee; Boskoop 19.00 uur ds. Clements; Breda 14.30 uur ds. Brugge; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 15.30 uur stud. Baaijens; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 15.30 uur ds. W. Harinck; Den Helder 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Dinteloord 14.30 uur ds. Schipper; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. Schipper; Doetinchem 9.30 en 19.00 uur ds. Boogaard; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. Brugge; Ede (Nieuwe Kerk, Verl. Maanderweg 33) 12.30 uur ds. Verschuure en 19.00 uur leesdienst; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Van Manen; Emmeloord 18.15 uur ds. Kattenberg; Enkhuisen 10.00 uur ds. Heijkamp en 16.00 uur leesdienst; Enschede 15.00 uur ds. De Wit; Ermelo 14.30 uur ds. Van Manen; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur

ds. Hogchem; Goes 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. Meeuse en 14.30 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; Goudswaard 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. Vermeij; 's-Gravenhage 16.30 uur ds. Paul; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. Golverdingen en 14.00 uur leesdienst; 's-Gravensande 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. Van Rijswijk; Groningen 10.00 en 15.30 uur stud. Visser; Haamstede 10.00 uur ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. Joosse; Herkingen 10.00 en 18.00 uur stud. Huijser; Hilversum 10.00 en 16.00 uur ds. De Leeuw; Hoogeveen 19.00 uur ds. Schot; Houten 11.00 en 17.00 uur ds. Van der Net; Kampen 18.30 uur stud. Visser; Kapelle-Biezeling 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Katwijk aan Zee 18.30 uur ds. Heijkamp; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Krabbendijke 14.00 uur ds. Hakvoort en 18.00 uur ds. Verhoef; Krimpen a/d IJssel 9.30 uur ds. Moerkerken en 16.30 uur ds. P. Mulder; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur ds. Hoogerland en 14.00 uur leesdienst; Leerdam 18.00 uur ds. Van Gelder; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Lisse 10.00 uur ds. G.W.S. Mulder en 16.00 uur (H.D.) ds. Heijkamp; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur leesdienst; Melissant 10.00 en 18.00 uur ds. P. Blok; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur lees-

uur ds. Van Krimpen; Brakel 19.30 uur ds. Van Ekeveld; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 19.30 uur ds. Van Dieren; Hoofddorp 19.45 uur ds. Verhoef; Nieuw-dorp 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Nieuwer ter Aa 14.15 uur ds. Van Rijswijk (huw.bev.); Nijkerk 19.30 uur ds. Schipper; Ouddorp 19.30 uur ds. Silfhout; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Vermeij; Urk 19.30 uur ds. Van Belzen; Westzaan 19.30 uur ds. De Leeuw.

■ WOENSDAG 22 SEPTEMBER 2010

Alphen a/d Rijn 19.30 uur ds. Hogchem; Barneveld-Zuid 13.15 (huw.bev.) en 19.30 uur ds. Bredeweg; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. Van Boven; Drachten 19.30 uur ds. Van Belzen; Elspeet 19.30 uur ds. Van Manen; Ermelo 19.30 uur ds. Beens; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels; Kortgene 19.30 uur ds. Bakker; Mijdrecht 19.30 uur ds. Brugge; Oosterend-Textel 19.00 uur ds. Vogelaar; Oostvoorne 19.30 uur ds. Karens; Opheusden 19.30 uur ds. Melis; Oude Tonge 19.30 uur ds. De Heer; Poederoyen 19.30 uur ds. Schot; Puttershoek 19.30 uur ds. Silfhout; Rhenen 19.30 uur ds. Pater; Rijssen-West 19.30 uur ds. De Wit; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds.

F. Mulder; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Hakvoort; Scherpenzeel 19.30 uur ds. Verschuure; Sint Philipsland 19.30 uur ds. De Leeuw; Spijkenisse 19.45 uur ds. Schreuder; Veenendaal 13.30 uur ds. F. Mulder (huw.bev.); Zwijndrecht 19.30 uur ds. Hoogerland.

■ DONDERDAG 23 SEPTEMBER 2010

Apeldoorn 19.30 uur ds. Visscher; Bodegraven 19.30 uur ds. Terlouw; Borsele 19.30 uur ds. De Heer; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.45 uur ds. Silfhout; Goudswaard 19.30 uur ds. Karens; Hendrik-Ido-Ambacht 19.45 uur ds. Paul (voor de Zending); Kampen 19.00 uur ds. Hogchem (huw.bev.); Kootwijkerbroek 14.00 uur ds. Beens (huw.bev.); Krabbedijke 19.30 uur ds. Verschuure; Leerdam 19.30 uur ds. Van Belzen; Meeuwen 19.30 uur ds. Van Boven; Middelharnis 14.00 uur ds. Maljaars (huw.bev.); Naaldwijk 19.45 uur ds. L. Blok; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. Gunst; Ridderkerk 19.30 uur ds. De Leeuw; Scheveningen 19.30 uur ds.

Van der Net; Wageningen 19.30 uur ds. Van Manen (voor de Zending).

■ VRIJDAG 24 SEPTEMBER 2010

Barneveld-Zuid 13.15 uur ds. Bredeweg (huw.bev.); Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 13.30 uur ds. Verschuure (huw.bev.); Oostkapelle 15.30 uur ds. Tuinier (huw.bev.); Scherpenisse 14.30 uur ds. Bakker (huw.bev.); Tricht-Gelder-malsen 14.45 uur ds. Labee (huw.bev.); Yerseke 14.00 uur ds. Van Krimpen (huw.bev.).

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 en 16.30 uur ev. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur ev. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6-l) 9.30 en 15.30 uur ev. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2-c) 9.30 en 16.00 uur ev. S. de Visser; Merkssem (Oude Barelle 64) 10.00 en 17.00 uur ev. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur ev. H.J. van den Boogaart.

ADVERTENTIES

Te koop: Ruime starterswoning in **St-Annaland**, Tuinstraat 9. Vraagprijs € 125.000. Meer info: www.hopmansengeense.nl

Last-Minute

Boek nu uw vakante in het najaar voor stuntprizen op de veluwe Bungalow 2-10 pers. v.a.g.v. was-, droog-, vaatwasmachine. geschikt voor ouderen en gezinnen.

kijk op www.recreatie-veluwe.nl of info@recreatie-veluwe.nl voor actuele prijzen belt u 06-30883277 / 06-22590270

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor akoestische vraagstukken

Neem voor meer informatie contact op met Dhr. H. den Hollander Tel. (010) 435 44 35

Vereniging van Organisten der Gereformeerde Gemeenten

RANDBURG

TRANSVAAL

ZUID-AFRIKA

Het bestuur van "Die Stigting vir Reformatoriese Onderwys" te Randburg vraagt voor zijn "Réhobotskool" m.i.v. 1 januari 2011 een

LEERKRACHT

(bij voorkeur mannelijk)

De Rehobotskool is een "laerskool" met ongeveer 40 leerlingen en gehuisvest in een schoolgebouw op het platteland. De kinderen komen hoofdzakelijk uit de noordelijke voorsteden van Johannesburg, zoals Randburg en Roodepoort.

Het bestuur vraagt een leerkracht die:

- de grondslag van de school, Gods Woord en de Drie formulieren van Enigheid, onderschrijft;
- (doop)lid is van de Gereformeerde Gemeenten (in Nederland);
- bewust kiest voor het reformatoriese onderwijs;
- enige ervaring als zodanig heeft;
- bereid en in staat is leidinggevende taken op zich te nemen;
- genegen is zich ten volle in te zetten zich het Afrikaans eigen te maken.

Het bestuur biedt:

- een overeen te komen salaris enz.;
- een vergoeding van de kosten om zich het Afrikaans eigen te maken;
- alle medewerking ter verkrijging van geschikte huisvesting;
- tegemoetkoming in de kosten van periodiek bezoek aan familie in Nederland.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de secretaris van het schoolbestuur: dhr. J. Tijssen, tel. 0027 82 854 9414, e-mail: diela@icon.co.za. U kunt u sollicitatie naar dit e-mailadres zenden binnen 14 dagen na verschijning van dit blad.

Lezingen over geloof, economie, literatuur...

Reactie eerdere deelnemer:

"Ik ervoer iets van de christelijke eenheid. Er werd gesproken van hart tot hart."

Studium Generale 2010 - 2011

Thema's die aan bod komen:

- Apologetiek
- (Joodse) literatuur over de Tweede Wereldoorlog
- Christenen in of uit het financiële Babylon van de westerse samenleving
- Lezing en masterclass Anthoni van Noordt
- Het aangevochten geloof
- Omgaan met ziekte, dood en rouw in de Nadere Reformatie

Ga naar www.driestar-educatief.nl om u aan te melden of voor meer informatie. Bellen kan ook: (0182) 54 03 33.

Driestar educatief

TALENT IN ONTWIKKELING

Te huur in **ELSPEET**:
eenvoudig, net vakantiehuisje
voor ± 4-5 personen.
Wasmachine, magnetron, kinder-
ledikant enz. Speelwei met
trampoline, schommels enz.
Nog vrij voor 16 okt. en na 23 okt.
tel. 0577-491894

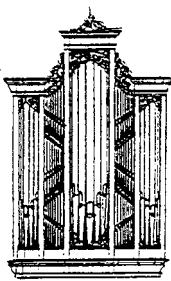
Begrafenisonderneming STAM
Molenstraat 153, 2961 AK Kinderdijk
Tel. 078 6919005 - **Geen crematies** -

Te koop gevraagd
de H.C.verklaring van
Ds. P. Blok met de titel:
**'De troost van de gemeente
Gods'** bestaande uit twee delen.
A. van der Maten, Nijverheids-
straat 14, 8263 AM Kampen
Tel. 038-3323934
e-mail: avdmaten@kliksafe.nl

"Als ziekte je geliefde treft".
Thema van de contactbijeenkomst
voor patiënten met of hersteld
van kanker en hun directe naaste
of betrokkene.
DV op zaterdag 2 oktober 2010.
Info&opgave: www.winstuitverlies.nl
of 0341-250434.

*Orgelmakerij
Boogaard*

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSSSEN
Telefoon 0548-521637
Telefax 0548-544904

Nieuwbouw-Restauratie-Stem- en onderhoudswerk.

STICHTING HET BRAAMBOS
rondom 19^e eeuwse Strict Baptists

Verschenen:

Nagelaten Brokken deel 7

Vier preken van **William Gadsby**
94 pagina's € 7,50
Tel. 078-6933783 www.hetbraambos.nl
Ook verkrijgbaar bij de boekhandel

E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
Mobiel: 06 - 57315689
www.begrafenisondernemingtreur.nl
info@begrafenisondernemingtreur.nl

Begrafenisonderneming Treur

Wij verzorgen alleen begrafenissen

**Rust en ontspanning in de
prachtige Eifel!** Ruime apparte-
menten te huur. Inl.: 0049 6594
258990 en www.huizesolagratia.nl

RIDDERKERK. Te koop:
een **2/1 kapwoning** gel. aan de
Ferd. Bolstraat 12 (pastorie
Ger. Gemeente Ridderkerk)
Perc. grootte ca. 500 m². Beg.gr.:
L-woonkamer. Keuken en studeer-
kamer; 1e verd.
4 slaapkamers en badkamer;
2e verd. 2/3 slaapkamers
en douche. Garage en schuur.
Aanvaarding mei 2011.
Inl. B. Kok 0180-425885.

Wintertraining

'Van zorgen maken naar zorgen loslaten'

Een vijf avonden durende training voor iedereen die vastloopt of zichzelf belemmerd voelt in zijn of haar functioneren. De een kan niet meer tegen de problemen op, de ander komt nooit aan zichzelf toe, een derde wordt achtervolgd door negatieve gedachten. U zit in een cirkeltje en hebt hulp nodig om dat te doorbreken.

In de training komen verschillende onderwerpen aan de orde: communicatie, sociale vaardigheden, het omgaan van belemmerende gedachten. Dit doen we aan de hand van de door u geformuleerde knelpunten die u ervaart in uw dagelijks leven. De praktijk staat centraal en daarom oefenen we veel met praktijkvoorbeelden. Met als doel om de negatieve spiraal te doorbreken.

Schrijf u nu heel eenvoudig in via
www.buntgroep.nl of bel 0318-830226.

 Bunt

Bunt Groep - Galileilaan 23d - 6716 BP Ede - T 0318-830226 - E info@buntgroep.nl

begrafenisverzorging

Wij verzorgen begravenissen (geen crematies) op de gehele Veluwe, in Kampen e.o. en in Rijssen e.o.

Begrafenisverzoergers

G. v.d. Berg | D. Markusse | B.F. Nijhof | B. Vos

Nunspeet, Elburg e.o. T (0341) 253 813
Kampen e.o. T (036) 3332 383
Rijssen e.o. T (0548) 540 053
overige plaatsen en b.g.g. T (0577) 401 689

Begrafenisverzorging Vos
Aardhuisweg 74, 3888 MG Uddel
T (0577) 401 689

Verzorgend verzoergers

Te huur in Canada, een vakantiewoning dichtbij Norwich (Ontario). Tel. 001519 688 0947. Hollands sprekend.

Te huur: in RIJSSEN, leuke vrijstaande jaren 30 woning op loopafstand van centrum en Zuiderkerk. Geheel gerenoveerd. 5 slaapkamers. Tel. 06-21488604 graag bellen na 8 uur 's avonds

T.h. gevr. tijdelijke woonruimte in H.I.Ambacht voor 6 personen v.a. okt. Tel. 0578-575989

'n Helder geluid!

Lagarde

De geluidssystemen van Lagarde, helder en krachtig.

Bel (0341) 37 57 57 voor meer informatie.

Te koop gevraagd Theologische boeken 0577-401065

Bjanssen 0113 - 34 03 07

Wij verzorgen begravenissen in geheel Zuid- en Noord Beveland

Wilsbeschikking kunt u bij ons aanvragen "Zo wil ik het als mijn sterven daar is"

Havikskruid 10, 4421 MN Kapelle, Mobiel 06 53 23 73 20 www.begrafenisverzorging-janssen.nl

Geen crematies

KLASSE MAAKT ONDERSCHIED

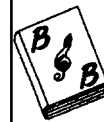
Stolk Orgels is hoofddealer van: Johannus - Eminent Domus - Ahlborn

tel.: 0180 - 31 56 52

Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55, Krabbendijke, Oostpolderweg 1 Nederhemert Nrd., Oermelingstraat 36 Beesd, Veerweg 14 Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN PRIJS

BOEKEN EN MUZIEK VAN DER BOOM

Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk Tel. (0187) 48 26 14 - Fax (0187) 48 45 20

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING

G. WEGENAAR

Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641 3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

Begrafenis Verzorging Tollenaar Voltastraat 21, 4532 LG Terneuzen Tel. 0115-612554 - Geen crematies

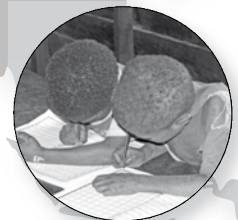
Handen van de kerk wereldwijd

Dominicaanse Republiek Gezondheidszorg

Darfur Noodhulp

Papua Alfabetisering

Peru Aandacht en liefde voor straatkinderen

Zuid-Afrika Strijd tegen HIV / Aids

Help mee!

- Steun ons werk met een gift
- Nodig ons uit voor een gemeenteavond of op vereniging

HANDEN VAN DE KERK Bijzondere Noden

GIRO 307447 Woerden

DEPUTAATSCHAP TOT HULPVERLENING IN BIJZONDERE NODEN VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Houttuinlaan 7 • 3447 GM Woerden • T 0348 48 99 10 • E bijzondererenoden@cbgg.nl • I www.bijzondererenoden.nl

In de knop gebroken

Reformatische vereniging voor ouders bij wie tijdens de zwangerschap of kort na de geboorte kind(eren) zijn overleden

Website: www.indeknopgebroken.nl

E-mail: info@indeknopgebroken.nl

Telefoon: 06 - 49 49 94 99

Tom van Hell Fotografie

Bruidsreportage's vanaf € 750 incl album

Familiefotografie. ☎ 033 2774445

Bedrijfsfotografie. ☎ 06 27122967

www.tomvanhell.nl

Reportage incl. professioneel digitaal album

40 x 30 cm 50 blz voor € 975

STENEN VLOEREN

ook voor kerkvloeren

de grootste keus!

Grote showroom van 1200 m²

700 Soorten tegels en natuursteen in voorbeeldvloeren

Montage door eigen vakmensen

Met of zonder vloerverwarming

Acties?
Bij ons altijd scherpe prijzen!

KROON

VLOEREN IN STEEN

Energieweg 8c - 4231 DJ Meerkerk - Tel.: (0183) 354 225
Direct aan de A27 gelegen tussen Gorinchem en Utrecht, afrit 25
Openingsuren showroom: ma.-vr. 8.00-17.00 uur, zat. 9.00-16.00 uur

www.kroonvloereninsteen.nl

HARKES

Begravenissen

Persoonlijke zorg

voor uw begravenissen

Telefoon (0172) 21 21 22

Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop

Wij verzorgen alleen begravenissen

Dag en nacht bereikbaar - overal te ontbieden

Te huur vakantiewoning

in Kortgene, ZEELAND.

www.boerderijvakantiezeeland.nl

Tel: 0113-302209

Zorgverleners

Kraamzorg & Thuiszorg

900 zorgverleners staan voor u klaar!
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor meer informatie over
kraamzorg, wijkzorg, verpleging of
(huishoudelijke) verzorging:
0342 - 42 23 24.

Of wordt zelf RST Zorgverlener!

Reageer via 0342 - 40 54 65 of

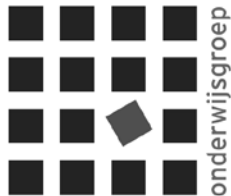
info@rstzorg.nl.

Identiteit & Kwaliteit!

Tel. (0342) 42 23 24

Burg. Kuntzelaan 27-a • Postbus 154
3770 AD Barneveld • Fax (0342) 42 25 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

unicoz

Bredewater 4
2715 CA Zoetermeer
T (079) 320 88 30
F (079) 320 88 40
E info@unicoz.nl
www.unicoz.nl

De Koningin Wilhelmina-school maakt deel uit van de unicoz Onderwijsgroep. Deze scholengroep staat voor uniek onderwijs van hoge kwaliteit in alle wijken van Zoetermeer. Binnen de groep is ruimte voor ieders talent en identiteit.

De Koningin Wilhelminaschool heeft als christelijke school op reformatorische grondslag een unieke, gewaarborgde plaats in de organisatie. De grondslag van de school bestaat uit de Bijbel als het Woord van God en de Drie Formulieren van Enigheid. Op de school staat het Evangelie van Jezus Christus centraal. Ouders maken een bewuste keus voor deze school. De personeelsleden zijn overtuigd christen, staan van harte achter de identiteit en dragen dat uit.

Wilt u meer weten:

Vraag een informatiepakket aan: 079-3208830, of info@unicoz.nl.

Voor mondelinge informatie: de heer P. van Delft, algemeen directeur: 079-3208830.

De eerste gespreksronde vindt plaats op 6 oktober a.s., de tweede ronde op 14 oktober.

Voor een unieke visie op christelijk, katholiek en interconfessioneel onderwijs

Wij zijn op zoek naar een

Directeur m/v (0,8 - 1,0 fte)

Die:

- vanuit het persoonlijk christelijk geloof de reformatorische identiteit gestalte geeft;
- belijdend lid is van een van de reformatorische kerken;
- samen met het team de school verder ontwikkelt;
- kan inspireren en motiveren;
- een bruggenbouwer is;
- met humor en plezier werkt;
- bij voorkeur ervaring heeft in een leidinggevende functie;
- de opleiding directeur primair onderwijs succesvol heeft afgerond of wil volgen.

De school:

- verbetert voortdurend de kwaliteit van het onderwijs;
- ontwikkelt zich op gebied van handelingsgericht werken;
- realiseert passend onderwijs (BAS);
- is een relatiegerichte gemeenschap;
- heeft een goed functionerende MR en OR;
- betreft in het schooljaar 2011-2012 een nieuw gebouw;
- heeft ca. 175 leerlingen verdeeld over 7 groepen.

Gaat u solliciteren?

Uw brief met CV kunt u richten aan de heer P. van Delft, algemeen directeur. Uw sollicitatie dient vóór 21 september a.s. in het bezit zijn van de afdeling P&O, email: ckeus@unicoz.nl of: Unicoz onderwijsgroep, afdeling P&O, Bredewater 4, 2715 CA ZOETERMEER.

Een assessment kan deel uitmaken van de benoemingsprocedure.

Bekijk ook eens onze website: www.kon-wilhelminaschool.nl

Acquisitie nav deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

Kijk voor meer informatie op: www.unicoz.nl

kina

begravenisverzorging

Tel. (010) 458 31 12

Dag en nacht bereikbaar Overal te ontbieden

D.W. Schipper
010-450 66 26
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

begravenisverzorging

Den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, Den Haag en omstreken.

Opbaar mogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

T. den Hollander
P.N. den Hollander
Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen

Tel. 010 - 4600509

www.begravenisverzorgingdenhollander.nl